

VALENTIN AL. GEORGESCU ȘI „SUFLETUL DREPTULUI ROMAN”

DAN CONSTANTIN MĂȚĂ

Personalitatea lui Valentin Al. Georgescu este cunoscută, îndeosebi, ca istoric al dreptului românesc. Amplele sale studii și lucrări din această materie referitoare la procesul și mecanismele receptării dreptului roman și al dreptului romano-bizantin în spațiul românesc¹, la dinamica instituțiilor feudale² și la istoria culturii juridice³, îl recomandă ca fiind unul din cei mai importanți cercetători români în domeniul istoriei dreptului. O mare parte dintre studiile sale au fost publicate și în străinătate, în reviste și în volume colective, semnificative fiind, în acest sens, contribuțiile din ampla sinteză asupra

¹ *Continuitate elenistico-romană și inovație în doctrina bizantină a filantropiei și indulgenței imperiale*, în „Studii clasice”, XI, 1969, pp. 187-219; *Le droit romain de Justinien dans les Principautés danubiennes au XVIIIe siècle, Les roles de Basiliques*, în „Studii clasice”, XII, 1970, pp. 221-233; *Bizanțul și instituțiile românești până la mijlocul secolului al XVIII-lea*, București, Editura Academiei R.S.R., 1980.

² *Preemiunea în istoria dreptului românesc. Drepturi de protimis în Țara Românească și Moldova*, București, Editura Academiei R.S.R., 1965; *Judecata domnească în Țara Românească și Moldova, 1611 - 1831*, partea I, *Organizarea judecătorească*, București, Editura Academiei Române, 1981 (în colaborare cu Petre Strihan); *Judecata domnească în Țara Românească și Moldova, 1611 - 1831*, Partea a II-a, *Procedura de judecată*, București, Editura Academiei Române, 1982 (în colaborare cu Ovid Sachelarie).

³ *Dezvoltarea învățământului juridic în Principatele Române în perioada Unirii cu prilejul a 100 de ani de la înființarea facultăților juridice din București și Iași*, în „Studii și cercetări juridice”, Anul IV, nr. 2, 1959, pp. 522-542; *Nicolae Titulescu, Studentul, civilistul, avocatul, profesorul universitar*, în „Studii și cercetări juridice”, Anul 27, nr. 4, octombrie-decembrie 1982, pp. 322-326; *Profesorul Ștefan G. Longinescu, Romanistul și istoricul dreptului românesc. Dascălul*, în „Studii și cercetări juridice”, Anul 33, nr. 1, ianuarie-martie 1988, pp. 77-84; *Ștefan G. Longinescu. Dascălul universitar. Profesorul gânditor. Romanistul (II)*, în „Studii de drept românesc”, Anul 1(34), nr. 1(4), octombrie-decembrie 1989, pp. 381-392; *Profesorul Ștefan G. Longinescu, III, Romanistul: Teza de doctorat despre Gaius, Berlin, 1896*, în „Studii de drept românesc”, Anul 2(35), nr. 1, ianuarie – martie 1990, pp. 79-95; *Ș.G. Longinescu, istoric al vechiului drept românesc (IV)*, în „Studii de drept românesc”, Anul 4(37), nr. 1, ianuarie-martie 1992, pp. 55-68; *O operă inedită și necunoscută a lui Istrate Micescu: Prezentarea gândirii sale juridice la concursurile de docență și catedră de drept civil*, în „Analele Universității București”, Drept, 1994, pp. 79-87.

emergenței dreptului privat european publicate la München în a doua jumătate a deceniului al nouălea⁴. Alegerea sa ca membru corespondent (9 martie 1991) și, ulterior, ca membru titular (10 noiembrie 1992) al Academiei Române⁵, în aceeași secție unde cu decenii în urmă activaseră Ioan C. Filitti și Andrei Rădulescu, chiar dacă mult întârziată de angoasele antielitiste ale regimului comunist, a reprezentat și o confirmare a înaltului for științific a locului special pe care-l ocupă Valentin Al. Georgescu în istoriografia juridică românească.

Performanța este remarcabilă și în condițiile în care, cercetările de istorie a dreptului sunt târzii și oarecum forțate. Ca și în cazul altor mari figuri din cultura juridică românească instaurarea regimului comunist a modificat radical destinul și traseul profesional al lui Valentin Al. Georgescu. Până în anul 1952, când a fost epurat de la catedra de Drept roman a Universității din Iași, el își construise o impozantă carieră de romanist. Spre deosebire de Matei G. Nicolau, prieten și coleg de studii, decedat tânăr la începutul unei cariere ce se prefigura spectaculoasă⁶, Valentin Al. Georgescu a avut șansa ocupării unei catedre universitare și răgazul definitivării unor solide direcții de cercetare.

După absolvirea Facultăților de Drept și de Litere din București (1929), Valentin Al. Georgescu a continuat, ca unul dintre pușinii discipoli ai exigentului Ștefan G. Longinescu⁷, studiile aprofundate de drept roman la Universitățile din Paris, Bruxelles și Heidelberg (1929-1932) unde a colaborat cu nume mari ale romanisticii europene precum Paul Collinet, Gabriel Le Bras, Henry Lévy-Bruhl, Ernst Levy și Georges Cornil⁸. Teza sa de doctorat, *Essai d'une théorie générale des leges privatae*, susținută în anul 1932, la Facultatea de Drept din Paris, în fața unui juriu prezidat de romanistul Paul Collinet⁹ s-a bucurat de un

⁴ *Développement du droit dans le sud-est de l'Europe (XIVe siècle - 1914), Fonds commun – cadre unitaire – facteurs identiques ou parallèles – particularismes régionaux – dynamisme ethnique et national* (pp. 1-87) și *Rumänien* (pp. 91-239) în *Handbuch der Quellen und Literatur der neueren europäischen Privatrechtsgeschichte*, Dritter Band, Das 19. Jahrhundert, Fünfter Teilband, Südosteuropa, München, C.H. Beck'sche Verlagsbuchhandlung, 1988.

⁵ Dorina N. Rusu, *Membrii Academiei Române, 1866-1999, Dicționar*, Ediția a doua, revăzută și adăugită, Cuvânt înainte de acad. Eugen Simion, Președintele Academiei Române, București, Editura Academiei Române, 1999, p. 208.

⁶ Cf. Val. Al. Georgescu, *Matei G. Nicolau, romanist și istoric al drepturilor antice*, în „Studii clasice”, VII, 1965, pp. 9-17.

⁷ Cu privire la rolul lui Ștefan G. Longinescu în formarea romanistului Valentin Al. Georgescu a se vedea pasajele cu încărcătură memorialistică din *Ștefan G. Longinescu. Dascălul universitar. Profesorul gânditor. Romanistul (II)*..., pp. 381-383.

⁸ Valentin Al. Georgescu, *Expunere de titluri și lucrări științifice*, f.e., București, 1941, ff. 3-5.

⁹ Yolanda Eminescu, *Juriștii români și dezvoltarea dreptului comparat în Franța, O pagină de istorie și antologie*, în „Dreptul”, nr. 3, 1992, p. 55.

urias ecou în cercul romaniștilor, fiind recenzată ca o contribuție originală¹⁰ la determinarea locului pe care *lex privata* îl ocupă în teoria romană a actului juridic¹¹. A urmat, din poziția de profesor suplinitor la Facultatea de Drept din Cernăuți (1936-1940) și la Facultatea de Drept din București (1941-1943), de docent al Facultății de Drept din Lausanne (1944-1947), și de titular al catedrei de Drept roman a Universității din Iași (1947-1951)¹², o perioadă de un deceniu și jumătate de ample investigații științifice, concretizate în numeroase titluri.

Cercetările de drept roman ale lui Valentin Al. Georgescu au reușit să consolideze o secțiune timidă din literatura romanistică românească. Mai multe voci avizate din epocă au subliniat lipsa studiilor monografice asupra instituțiilor și principiilor dreptului roman, fenomen explicabil, pe de o parte, prin hegemonia romaniștilor germani, francezi și italieni asupra traducerii și comentării izvoarelor dreptului roman, iar, pe de altă parte, prin interesul strict didactic al contribuțiilor romanistice¹³. În fapt, doctrina de drept roman se sprijinea și se revendica de la marile cursuri universitare ale lui Ștefan G. Longinescu¹⁴, încercare târzie de aculturare a metodei pandectiste, și ale lui Ioan C. Cătuneanu¹⁵ și Constantin C. Stoicescu¹⁶, adaptări fidele ale celebrului

¹⁰ Caracterul inedit al subiectului abordat a fost subliniat chiar de către autorul tezei de doctorat: „En outre, l'absence de tout ouvrage spécial sur la question et l'intérêt qu'il y aurait de déterminer la place que la *lex privata* occupe dans la théorie romaine de l'acte juridique nous semblent justifier largement l'entreprise du présent travail” (Valentin Al. Georgescu, *Essai d'une théorie générale des "Leges privatae"*, Thèse pour le doctorat, Paris, Librairie Arthur Rousseau, 1932, p. 1).

¹¹ Yolanda Eminescu, *op. cit.*, p. 55; Mihai Jakotă, *Valentin-Al. Georgescu*, în „Analele Științifice ale Universității «Al.I. Cuza» din Iași”, d. Științe juridice, Tomul XXXVI, Anul 1991, p. 113. Lucrarea este structurată în trei mari părți în care au fost analizate: a) aspectele de ordin etimologic, terminologic și stilistic (*Etude formelle de la lex privata*); b) noțiunea, conținutul, clasificarea și forța obligatorie a *leges privatae* (*Etude matérielle de la lex privata*); c) perspectiva comparativ-istorică a *lex privata* în raport cu alte elemente ale obligațiilor contractuale (*Etude historique des leges privatae*).

¹² Vasile Gionea, *Valentin Al. Georgescu, Vasile Netea, Irina Rădulescu-Valasoglu, Ilie Marinescu à l'occasion de leurs anniversaires, Hommage rendu par Vasile Gionea*, în „Recherches sur l'histoire des institutions et du droit”, IX, 1984, p. 125.

¹³ A se vedea recenzia semnată de E. Cristoforeanu asupra lucrării lui Valentin Al. Georgescu, *Etudes de philologie juridique et de droit romain* (București-Paris, 1940), publicată în „Curierul judiciar”, nr. 2, 1941 (Cf. Valentin Al. Georgescu, pp. 70-71).

¹⁴ S.G. Longinescu, *Elemente de drept roman*, 2 volume, București, Tipografia „Curierul Judiciar”, 1921-1929.

¹⁵ I.C. Cătuneanu, *Curs elementar de drept roman*, Ediția III, Cluj-București, Editura „Cartea Românească”, 1927. Edițiile anterioare ale acestui curs universitar au fost publicate în anii 1922 și 1923.

¹⁶ Constantin C. Stoicescu, *Curs elementar de drept roman*, București, Editura „Curierul judiciar”, 1923.

manual al lui Paul- Frédéric Girard (*Manuel élémentaire de droit romain*)¹⁷, promotorul metodei istorice în romanistica europeană. Studiile de caz, de o înaltă specializare, dar cu un circuit restrâns, precum cele ale lui Ion Coroi¹⁸ și Ilie Popescu-Spineni¹⁹, au rămas izolate.

În centrul preocupărilor romanistice ale lui Valentin Al. Georgescu s-au situat problema evoluției și a conținutului formelor de proprietate în dreptul roman. Cursurile de Drept roman susținute între anii 1933 și 1938, la Facultatea de Drept din Cernăuți au avut ca teme *Teoria generală a lucrurilor și a patrimoniului în Dreptul roman* (1933-1934), *Proprietatea în Dreptul roman* (1934-1935), *Originile și structura juridică a proprietății în Dreptul roman* (1935-1937), *Mancipium, possessio și dominium ca forme primitive ale proprietății* (1937-1938). O parte din ideile susținute în aceste cursuri au fost publicate în studiul despre natura și evoluția generală a proprietății la Roma, tipărit în limba franceză în anul 1931 (*Sur la nature et l'évolution générale de la propriété à Rome*) și, mai cu seamă, în cursul de doctorat polycopiat *Originile și evoluția generală a proprietății în Dreptul roman* (1936-1937), unic până acum în literatura juridică românească.

Fostul absolvent *Magna cum laudae* al secției de Limba latină a Facultății de Litere din București a fost și unul dintre puținii specialiști români în

¹⁷ Manualul lui Paul- Frédéric Girard, apărut în anul 1895, și republicat ulterior în numeroase ediții succesive a exercitat o influență covârșitoare asupra tuturor romaniștilor europeni din secolul al XX-lea (Jean Gaudemet, *Les naissances du droit, Le temps, le pouvoir et la science au service du droit*, Paris, Montchrestien, 2001, p. 369).

¹⁸ Profesor de Drept roman la Universitatea din Iași (1917-1945), Ion N. Coroi rămâne prin studiile sale principalul reprezentant al papirologiei juridice în romanistica românească: *Caius Vibius Maximus, praefectus Alexandriae et Aegypti* (1934), *Le Conventus juridicus en Egypte aux trois premiers siècles de l'Empire romain* (1935), *Le P. Oxy. III 471. Une cognitio caesariana sous Trajan* (1936), *La papyrologie et l'organisations judiciaire de l'Egypte sous le Principat* (1938), *Le procès de Sarapion et de Dionysia au temps de Hadrien* (1939), *La cognitio extraordinaria en Egypte sous le Principat* (1939), *L'Administration de la justice en Egypte sous les empereurs de Constantinople* (1939), *P. Oxy. III 471, 472 și 486. Texte și Transcrieri* (1941). Pentru detalii a se vedea Dan Constantin Măță, *Ion N. Coroi – profesor de Drept roman la Universitatea din Iași*, în „Analele Științifice ale Universității «Alexandru Ioan Cuza» din Iași”, Științe juridice, Tom LII, 2006, pp. 175-193.

¹⁹ Ilie Popescu-Spineni, profesor de Drept roman la Universitățile din Cernăuți (1926-1931) și Iași (1931-1948), a publicat mai multe studii și lucrări în care a propus interpretări originale asupra izvoarelor dreptului și formelor contractuale din dreptul roman: *Nexum. Observări critice asupra unui pretins contract roman* (1925), *Litterarum obligatio sub Justinian* (1926), *Contractele formaliste la romani* (1928), *Cauționamentul verbis* (1930), *Die Unzulässigkeit des nexum als Kontrakt* (1931), *Noi documente privind istoria dreptului roman* (1934), *Haben die Roemer per aes et libram contrahiert* (1935), *Le contrat litteris à la lumière des textes byzantins* (1935), *Teoria generală a contractelor romane. Prelegeri universitare* (1936) etc.

filologie juridică²⁰. Disciplină prin excelență interdisciplinară, de o complexitate deosebită, generată de necesitatea coroborării cunoștințelor juridice, filologice și istorice, filologia juridică a fost ca și inexistentă în mediul științific românesc până la contribuțiile lui Matei G. Nicolau și Valentin Al. Georgescu. Acesta din urmă a fost autorul unor studii generale, de clarificare metodologică referitoare la raporturile dintre filologia clasică și dreptul roman²¹ și ale unor articole în care a interpretat, prin prisma latinei juridice, termeni precum *causa*, *lex contractus*, *conventio*, *leges mancipii*, *lex privata* etc.

Un alt segment al operei romanistice a lui Valentin Georgescu, care l-a individualizat atât în știința juridică românească, cât și în cea europeană, de aceste chestiuni ocupându-se doar profesorul german Paul Koschaker, este cel referitor la statutul dreptului roman, ca știință și ca disciplină universitară, în contextul mutațiilor sociale și politice de după Primul Război Mondial. În condițiile în care opinia că Dreptul roman trece printr-o criză profundă era dominantă, romanistul român a încercat să identifice cauzele și, mai cu seamă, remediile acestei realități. Ofensiva împotriva dreptului roman nu era de dată recentă. Încă din anul 1777, Wilhelm Schorer, președintele Curții Flandrei, se plângea că „nimeni nu-l cunoaște și oricât de savant, n-ar putea să-l cunoască”, propunând, în mod radical, ca „Corpus Iuris să se numească Corpus Ineptiarum”²². Peste mai puțin de un secol, în spațiul german, patria Pandectismului, întâlnim uriașele controverse dintre romaniști și germaniști în cadrul cărora dreptul roman este denunțat „ca un drept străin falsificat prin masa enormă de comentarii și interpretări moderne”²³.

Această percepție se generalizează în întreaga Europă o dată cu fenomenul de edificare a dreptului național, culminând cu adoptarea Codului civil german din anul 1900, considerat de mulți drept actul de deces al dreptului roman. Refugiul romaniștilor în metoda istorică, impusă de școala franceză de drept roman, a fost, în fond, doar o încercare de supraviețuire și de adaptare la realitățile lumii contemporane. Ascensiunea celor două totalitarisme, nazist și comunist, a readus însă în actualitate, de data aceasta cu forța argumentelor ideologice, o problemă pe care mulți au crezut-o epuizată. Dacă Rusia Sovietică a ignorat dreptul roman, considerându-l expresia unei orânduiri istorice revoluate, Germania hitleristă l-a respins ca pe un balast în calea efortului de regăsire a virtuților rasei ariene. Articolul 19 din Programul Partidului Național-Socialist

²⁰ Mihai Jakotă, *op. cit.*, p. 115.

²¹ Cf. Valentin Al. Georgescu, *Les rapports de la philologie classique et du droit romain*, în „Revista Clasică”, Tom IV-V, 1932-1933, pp. 144-191.

²² Idem, *Există o criză a studiilor de Drept roman?*, Extras din volumul omagial închinat lui Ion I. Nistor, Cernăuți, Institutul de arte grafice și editură Glasul Bucovinei, 1937, pp. 3-4.

²³ *Ibidem*, p. 4.

invocă, în mod expres, inferioritatea dreptului roman în raport cu dreptul german, percependu-l ca un „sistem juridic aservit unei concepții materialiste despre lume”²⁴.

Pornind de la aceste premise, Valentin Al. Georgescu a decelat trei mari cauze care au generat și întreținut această criză: criza internă a studiilor romanistice, criza morală și socială și criza pedagogică. În mai multe studii (*Există o criză a studiilor de Drept roman?*, 1937; *Criza dreptului roman văzută de un romanist german. Cu o privire asupra noilor tendințe ale dreptului în Germania*, 1939; *Dreptul roman și sufletul lumii moderne*, 1942; *Individualismul și Dreptul roman, Cu o specială privire asupra crizei individualismului modern*, 1942; *Dreptul roman și revoluțiile naționaliste*, 1942; *Perspectivile metodei istorice și locul dreptului roman în cultura juridică a viitorului*, 1942²⁵), el a analizat critic aceste cauze, raportându-le, în permanență, și la specificul cazului românesc. În esență, *criza internă* a fost provocată de imposibilitatea adaptării dreptului roman, chiar sub forma îndelung modificată și îmbogățită a lui *Usus modernus Pandectarum*, la specificul național al fiecărui popor. Veacul al XIX-lea a fost un „secol al naționalităților” și în materia sistematizării dreptului, astfel că monumentele legislative francez (1804), austriac (1811) și german (1900) devin pilonii dreptului privat în Europa. Conceptele juridice fundamentale structurate de jurisconșulții romani și de comentatorii medievali, precum *contractus*, *dominium*, *obligatio*, *nulitas*, *compensatio* și multe altele, au fost recuperate datorită importanței lor perene.

Criza morală și socială este explicabilă prin impactul mutațiilor sociale și politice din primele decenii ale secolului al XX-lea. În pofida reculului din secolul precedent, dreptul roman încă mai determina reacții radicale. Cele două mari ideologii totalitare prezintă nebănuite elemente asemănătoare, printre care și atitudinea față de dreptul roman. Ambele l-au perceput ca pe un potențial inamic și au încercat să îi diminueze importanța²⁶. Dacă nazismul l-a privit ca pe un obstacol în calea construirii unui drept național-socialist, comunismul l-a tratat drept „chintesență a capitalismului și a exploatării proletariatului”. Bun cunoscător al filosofiei istoriei, Valentin Al. Georgescu avertizează însă că „istoria ne învață că peste limitele de ev, peste golul revoluțiilor și peste ruina ciclurilor de cultură, omul și cultura umană sunt eterni, legați de valori eterne”,

²⁴ Idem, *Criza dreptului roman văzută de un romanist german (Cu o privire asupra noilor tendințe ale dreptului în Germani)*, București, Atelierele Curierul Judiciar, 1939, p. 4, nota 3; Idem, *Dreptul roman și sufletul lumii moderne*, Extras din „Cercetări Juridice”, nr. 2, Caet 1, 1942, pp. 10-11.

²⁵ Ultimele trei studii au fost publicate în *Problemele actuale ale dreptului roman*, București, Institutul de studii latine, 1942 (?).

²⁶ Valentin Al. Georgescu, *Dreptul roman și sufletul lumii moderne...*, pp. 5-6.

iar una dintre aceste valori este dreptul roman care „a fost mereu atacat, contestat, dar niciodată redus la neant”²⁷.

Criza pedagogică decurge, în mod logic, din precedentele crize. Locul privilegiat pe care l-a păstrat disciplina Drept roman în programele de studiu al facultăților juridice din secolul al XIX-lea (doi ani de studiu în ciclul de trei ani pentru licență, și un an de studiu în ciclul de doi ani pentru doctorat) s-a degradat rapid. După Primul Război Mondial, programele tuturor universităților europene au fost restructurate, astfel că lichidarea dreptului roman ca disciplină juridică s-a conturat ca un pericol concret. Marele șoc l-au oferit universitățile franceze care au redus studiul dreptului roman la un semestru în anul al II-lea licență și au eliminat catedra de Pandecte de la doctorat, și, mai ales, universitățile germane interbelice care au imaginat o *Istorie a drepturilor antice* („Antikes Rechtsgeschichte”), în cadrul căreia, timp de un semestru se preda, noțiuni de drept roman și de drept grec.

Ideea studierii comparative a sistemelor juridice a civilizațiilor mesopotamiene, egiptene, grecești și romane apăruse încă de la începutul secolului al XX-lea, într-o prelegere inaugurală (*Römische und antike Rechtsgeschichte*) susținută de L. Wegner la Universitatea din Graz (1905)²⁸. Criticată în epocă de romaniști celebri, precum L. Mitteis în studiul *Antike Rechtsgeschichte und romanistisches Rechtsstudium* (1917)²⁹, opinia lui Wegner, la care au achiesat și alți romaniști, s-a impus treptat în spațiul universitar german. Un exercițiu comparativ al instituțiilor juridice romane cu acelea mesopotamiene sau grecești a fost util pentru cunoașterea culturii și practicii juridice a popoarelor din Antichitate. Spre deosebire de celelalte sisteme juridice, dreptul roman s-a individualizat însă prin construirea, în decursul secolelor, a unei categorii de juriști specializați, sursă a unor interpretări și argumentații juridice de o complexitate remarcabilă³⁰.

În anii regimului comunist din România, Valentin Al. Georgescu a cunoscut într-un mod tragic și direct, valențele crizei studiilor de drept roman într-un sistem totalitar. Epurarea sa din învățământ și, în consecință, abandonarea studiile sistematice de drept roman³¹ pot fi considerate ca una dintre manifestările esențiale

²⁷ Idem, *Există o criză a studiilor de Drept roman?...*, pp. 18-19.

²⁸ Hans Julius Wolff, *Roman Law, An Historical Introduction*, Third Printing, University of Oklahoma Press, 1976, p. 224, nota 12.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ Peter Stein, *Le droit romain et L'Europe, Essai d'interprétation historique*, Edité et préfacé par Jean-Philippe Dunand et Alexis Keller, Traduction d'Anne Aboh d'Auvergne, avec la collaboration de Jean-Philippe Dunand et Alexis Keller, 2ème édition, Bruxelles, Bruylant, 2004, p. 155.

³¹ Andrei Pippidi, *Valentin Al. Georgescu (1908-1995)*, în „Revue des études sud-est européennes”, Tome XXXIV, no. 1-2, 1996, p. 195; Începând cu anul 1953, Valentin Al. Georgescu a desfășurat activitate de cercetare științifică în cadrul Institutului de Istorie Universală „Nicolae

ale acestei crize. Cercetările de drept roman ale lui Valentin Al. Georgescu rămân însă impresionante prin forța expunerii și prin amploarea argumentației. Ele sunt, în mare parte, unice în cultura juridică românească nu doar prin vastitatea cunoștințelor de specialitate, facilitată de cunoașterea limbilor clasice care i-a permis accesul direct la izvoare și a celor mai importante limbi moderne care i-a asigurat o bibliografie impresionantă³², dar și prin efortul de adaptare a discursului romanist la dinamica lumii moderne. Recuperarea lui și ca romanist, de o statură proeminentă, o considerăm utilă, în anul aniversării unui secol de la nașterea sa.

VALENTIN AL. GEORGESCU ET „L'AME DU DROIT ROMAIN"

- Résumé -

La personnalité de Valentin Al. Georgescu est connue, particulièrement, en tant qu'historien du droit roumain. Ses amples études et ouvrages sur ce sujet portant sur le processus et les mécanismes de la réception du droit romain et du droit romain - byzantin dans l'espace roumain, sur la dynamique des institutions féodales et sur l'histoire de la culture juridique le recommandent comme un des plus importants scientifiques roumains dans le domaine de l'histoire du droit. La performance est remarquable tenant compte aussi du fait que les recherches d'histoire du droit sont récentes et quelque peu forcées. Comme dans le cas d'autres grandes figures de la culture juridique roumaine, l'instauration du régime communiste a modifié radicalement le destin et le trajet professionnel de Valentin Al. Georgescu. Jusqu'en 1952, lorsqu'il fut épuré de la cathèdre de droit romain de l'Université de Iași, il s'était construit une carrière imposante de romaniste. Les recherches de droit romain réalisées par Valentin Al. Georgescu ont réussi à consolider une section timide de la littérature romaniste roumaine, par des vastes études et monographies sur les formes de propriété dans le droit romain, sur l'évolution de la notion d'obligation et sur la terminologie de certaines notions controversées du droit romain. Un autre segment de l'oeuvre romaniste de Valentin Al. Georgescu, qui l'a individualisé dans la science juridique roumaine et européenne, porte sur le statut du droit romain, en tant que science et discipline universitaire, dans le contexte des mutations sociales et politiques après la Seconde Guerre Mondiale. A partir de ces prémisses, Valentin Al. Georgescu a décelé trois causes majeures qui ont généré et nourri cette crise: la crise interne des études romanistes, la crise morale et sociale et la crise pédagogique.

Iorga", a Institutului de Cercetări Juridice și a Institutului de Studii Sud-Est Europene din București. Doar între anii 1971 și 1976, el a funcționat în calitate de profesor-asociat de Drept roman la Facultatea de Drept din Nice (Vasile Gionea, *op. cit.*, p. 125; Mihai Jakotă, *op. cit.*, p. 113).

³² Cu privire la stilul minuțios de utilizare a surselor bibliografice referitoare la un anumit subiect, semnificative sunt următoarele aprecieri: „Ce qui frappe dans toute monographie ou étude élaborées par Valentin Al. Georgescu, c'est sa documentation, conçue d'après le système allemand. La bibliographie informative utilisée par lui est purement et simplement suffocante, parce qu'elle dépasse les limites ordinaires. Les travaux consultés sont soumis à un examen critique minutieux et lucide, avant que l'auteur eût formulé son propre point de vue" (Vasile Gionea, *op. cit.*, p. 128).